

регіонального розвитку, оскільки вона сприяє підвищенню рівня професійної компетентності працівників, розвитку інфраструктури та соціально-економічної стабільності. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку моделей управління персоналом, які б найкращим чином відповідали потребам регіонального розвитку, а також аналіз впливу кадрової політики на соціальну мобільність у регіонах.

Література:

1. Державна служба в умовах війни. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <http://surl.li/vtsuop>
2. Обушна Н.І., Петринська В.В. Модернізація державної служби та управління людськими ресурсами в Україні: об'єктивна необхідність та особливості реалізації. Наукові перспективи. 2021. № 4(10). С. 148–162.
3. Офіційний веб-портал Національного агентства України з питань державної служби. URL: <https://nads.gov.ua>
4. Офіційний веб-сайт Виконавчого комітету Кропивницької міської ради. URL: <https://kr-rada.gov.ua/vikonavchiy-komitet-kmr/>
5. Сергієнко Л. В., Крикун О. Д., Петрик С. М. Кадрова політика в органах державної влади: оцінка сучасного стану. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 5. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1530>
6. Сочинська-Сибірцева І.М. Упровадження компетентнісного підходу в систему оцінки державних службовців. *Науково-виробничий журнал: Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво №4(121). 2021. с. 50-55. URL: <http://www.econom.stateandregions.zp.ua/archive?id=143>

Хандій О.О.

доктор економічних наук, професор

Інститут економіки промисловості НАН України, м.Київ, Україна
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля,
м. Київ, Україна

ШЛЯХИ СТРИМУВАННЯ МІГРАЦІЙНОГО РУХУ

З 2022 року на демографічну ситуацію суттєво впливає міграційний рух, структура якого змінилась на користь жінок, порівняно з довоєнним періодом. З травня до середини серпня 2022 року, частка жінок серед вимушених мігрантів з України становила 86 % [4]. За опитуваннями, проведеними в 2022 році Управлінням верховного комісара ООН у справах біженців серед осіб у віці 18 років і старше особи у віці 35-59 років становили 55 %, а пенсійного віку 16 %. Опитування регіональних намірів біженців протягом 2023 року, проведене УВКБ ООН, під час 3 та 4 раунду [6] свідчать про те, що з часом кількість тих, хто планує хоч коли-небудь повернутися в Україну скорочується, а кількість зайнятих зростає.

За даними МОМ станом на 1 липня 2024 р. [3] переміщення зазнали 10 млн. українців, 6,75 млн знаходяться за кордоном, в т.ч. 6,2 млн. в Європі [7], а 3,5 млн. є внутрішньо переміщеними особами в Україні (близько 11 % населення України). Наразі з-за кордону повернулися додому 1,1 млн. українців, серед яких 88% активно реінтегруються і мають намір залишитися, а 5 % репатріантів розглядає можливість повторного переміщення [5].

Отже, розробка заходів, спрямованих на подолання демографічної кризи в Україні на сьогодні має бути спрямована, в першу чергу, на утримання від міграції українців за кордон, як тих, хто в працездатному віці, так і молоді, яка ще не досягла працездатного віку. Питання утримання від міграції багатоаспектне і потребує комплексних заходів, спрямованих на підвищення якості життя в країні і створення стимулів для ВПО для інтеграції в приймаючі громади, стримування нової хвилі міграції, формування заходів реінтеграції тих, хто повернувся з-за кордону.

В Україні постійно зростає вартість життя, що ускладнює процес реінтеграції тих, хто повертається і впливає на появу нової хвилі мігрантів, які не є втікачами від війни, а демонструють "усвідомлений вибір" країни з більш високою якістю життя і рівнем доходу, порівняно з тим, що пропонує Україна [1].

"Усвідомлений вибір", в першу чергу, роблять ВПО, які втратили житло та роботу і впродовж двох років війни не змогли вирішити ці проблеми в новій приймаючій громаді, не мають принаймні базового рівня життя й прагнуть мінімізувати свої витрати на проживання в країнах, які продовжують здійснювати соціальні виплати біженцям, в той час як в Україні вони їх втратили. Друга категорія нової хвилі мігрантів - це ті, хто в новій громаді не зміг реалізувати свій потенціал і шукає кращі умови та якість життя, можливість реалізувати себе в своїй професії. Третя категорія - "медична міграція" за аналогією з медичним туризмом, тобто виїзд до країн, які пропонують безкоштовну медичну діагностику та допомогу дітям, онкохворим, біженцям, людям пенсійного віку та іншим категоріям.

Утримати ВПО від міграції та створити умови для повернення біженців можливо шляхом:

- підвищення стандартів оплати праці до рівня європейських країн;
- гарантування гідного рівня мінімальної оплати праці;
- вирішення житлової проблеми завдяки покращенню житлових умов ВПО та формування системи спрощеного доступу до соціального житла;
- підвищення якості та рівня життя в Україні;
- формування позитивного ставлення в суспільстві до тих, хто повертається;
- створення прозорих умов для економічного бронювання чоловіків;
- залучення іноземців до лав Збройних сил України, замість залучення їх до ринку праці;
- створення програм підтримки зайнятості та самозайнятості з супроводом та контролем успіхів діяльності впродовж року;
- зміна галузевої структури відповідно до нового розселення населення;
- підвищення державного фінансування програм, спрямованих на попередження виникнення хвороб системи кровообігу та новоутворень;
- створення умов на ринку праці для залучення внутрішньо переміщених осіб за межами працездатного віку, сприяння їх самозайнятості та розвитку їх цифрової грамотності;
- реалізація на рівні громад соціально-економічного та культурного розвитку, спрямованих на соціальну згуртованість та інтеграцію ВПО в приймаючі громади.

Існуючий дефіцит робочої сили буде зростати через подальше скорочення пропозиції чоловічої робочої сили в результаті високих темпів мобілізації та призупинення бронювання й зростання представників тіньового ринку праці. Лише в Львівській області з понад 250 тисяч вимушених переселенців лише вісім тисяч звернулися до центрів [зайнятості](#), хоча з них 100 тисяч - це працездатне населення. З ВПО працевлаштовано 8-10 %, основні настрої переселенців - очікування повернення додому [2]. Чоловіки з числа ВПО через страх бути мобілізованим до центрів зайнятості не звертаються.

Отже, утримання ВПО від прийняття рішення про міграцію за кордон і повернення в своє житло на окупованій території потребує системних заходів, спрямованих на забезпечення житлом, роботою та надання можливості досягти гідного рівня життя і праці на території підконтрольній владі України, зокрема реалізацію заходів щодо соціальної інтеграції в приймаючі громади. Багато зроблено на цьому складному шляху в процесі реалізації [Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2024 року та операційного плану її реалізації у 2021-2023 роках](#), а також [Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року](#) і відповідно [операційного плану заходів з реалізації у 2023-2025 роках Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року](#). Проте залишились завдання, гідні включення до Плану заходів з реалізації у 2024-2027 роках Стратегії демографічного розвитку України на період

до 2040 року. Заходи, спрямовані на демографічний розвиток при масштабній міграції жінок у фертильному віці складно буде реалізувати на практиці. Повернути тих, хто емігрував та працевлаштувався за кордоном складніше, ніж стримати високі темпи міграції сьогодні, і на чільне місце має бути поставлена мета - забезпечення високої якості життя та безпечних гідних умов життя та праці в Україні.

Література:

1. Зануда А. Втеча від війни чи свідомий виїзд. Як змінилася міграція з України і якими будуть її наслідки. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c93px84133jo>
2. На Львівщині високий рівень тіньового ринку праці. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3858561-na-lvivsini-visokij-riven-tinovogo-rinku-praci.html>.
3. Подорожі стійкості. Картування життя біженців з України: виклики, потреби та отримана підтримка. URL: <https://dtm.iom.int/data-stories/journeys-of-resilience-ukraine/index.html>
4. Якість життя населення України та перші наслідки війни / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Крикун О.І., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім.М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2023. URL: https://idss.org.ua/arhiv/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D1%8F%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf
5. IOM UN Migration. Return, reintegration and recovery IOM's Position on returns to Ukraine. URL: <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/documents/2024-01/ioms-position-on-returns-to-ukraine-final-2023-rev.pdf>
6. Regional intentions survey results (3rd&4th round). *Odp.* URL: <https://data.unhcr.org/en/dataviz/376?sv=54&geo=0>
7. Ukraine refugee situation. *Odp.* URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>